

Marjo Avela

13.4.2022

Muistio oikeusgeneettistä isyystutkimusta koskevan lain 378/2005 muutostarpeista

Oikeusgeneettistä isyystutkimusta koskevan lain 378/2005 (myöhemmin tässä muistiossa isyystutkimuslaki) 3 §:n mukaan lastenvalvojien tilaamat ja tuomioistuimen määräämät oikeusgeneettiset isyystutkimukset tehdään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksessa (THL). THL:ssa tutkimusten tekijänä ja asiantuntijatahona toimii Valtion palvelut -osaston oikeuskemiayksikön oikeusgenetiikkatiimi.

Tässä tehtävässä kertyneen tiedon perusteella esitetään harkittavaksi alla olevia isyystutkimuslain muutos-/päivitystarpeita.

5 § Tutkimus kadonneesta tai kuolleesta

Kyseisessä pykälässä on säännöksiä tilanteista, joissa mahdollinen isä tai lapsen äiti on kadonnut tai kuollut. THL:lle kertyneen tiedon perusteella kadonneiden henkilöiden tilanteet ovat äärimmäisen harvinaisia (noin yksi tapaus kymmenessä vuodessa), kun taas kuolleiden henkilöiden tutkimuksia tehdään lähes viikoittain. Tällaisten tutkimusten määrä on selkeästi lisääntynyt 1.1.2016 jälkeen, kun tuolloin voimaan tullut isyyslaki 11/2015 mahdollisti isyyden vahvistamiskanteen nostamisen kaiken ikäisille oikeudellisesti isättömille lapsille.

Kun isyystutkimukseen tarvitaan näyte kuolleesta tai kadonneesta henkilöstä, on välttämätöntä, että on olemassa selkeät säännökset siitä, mitä näytteitä voidaan käyttää ja miten näytteiden olemassaoloa voidaan selvittää. Käytännössä käyttökelpoisia kudosnäytteitä on voitu ottaa henkilöstä:

- hänen eläessään esim. jonkin sairauden selvittämiseksi (näytteen hallussapitäjiä yleensä sairaanhoitopiirin patologian yksiköt)
- henkilön kuoltua kuolemansyyn selvittämiseksi (näytteiden hallussapitäjiä sairaanhoitopiirin patologian yksiköt (lääketieteellinen ruumiinavaus) ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen oikeuslääkintäyksikkö (oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus))
- henkilön kuoltua kanneoikeuden haltijan pyynnöstä (isyystutkimuslaki 16 § Näytteen ottaminen tulevan tutkimuksen varalta, näytteen hallussapitäjä yleensä näytteenottoaika).

Tämän lisäksi korkein oikeus teki joulukuussa 2021 päätöksen (KKO:2021:88), jonka mukaan on mahdollista määrätä otettavaksi kudosnäytteet jo haudatusta henkilöstä. Tämänhetkinen isyystutkimuslaki ei mahdollista tätä, joten tätä prosessia koskevat säännökset tulee lisätä isyystutkimuslakiin ja lakia täydentävään asetukseen. Tähän asiakokonaisuuteen liittyy useita huomioonotettavia seikkoja, jotka käsitellään erikseen kappaleessa ”Näytteet haudatuista henkilöistä”.

Lakivaliokunta otti isyyslakia koskevaa hallituksen esitystä käsitellessään esiin tilanteet, joissa vainajan oikeudenomistajat eivät halua myötävaikuttaa vainajasta hänen eläessään otettujen näytteiden olemassaolon selvittämiseen (LaVM 16/2014 vp – HE 91/2014 vp). Lakivaliokunnan mietinnön mukaan *”kuolleen henkilön elinaikana annettua terveyden- ja sairaanhoitoa koskevia tietoja voidaan kuitenkin perustellusta kirjallisesta hakemuksesta antaa sille, joka tarvitsee tietoja tärkeiden etujensa tai oikeuksiensa selvittämistä tai toteuttamista varten. Valiokunta katsoo, että isyyden selvittämisessä on kyse tällaisesta asiasta. Näin ollen tällaiseen oikeudenkäyntiin valmistautuva jälkeläinen voi tehdä vainajasta otettujen näytteiden olemassaoloa koskevan*

tietopyynnön vainajan oikeudenomistajien vastustuksesta huolimatta sairaanhoitopiirille, jolla näyte on tai sen arvioidaan olevan”.

Tätä edellä kuvattua mahdollisuutta on isyyslain voimassa ollessa käytetty runsaasti. Ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellistä käyttöä koskevan lain mukaan (101/2001 20 § 4 momentti) ”Hoidon, taudinmäärityksen, kuolemansyyntä selvittämisen tai lääketieteellisen tutkimuksen vuoksi otettuja näytteitä voidaan luovuttaa biologisten vanhempien selvittämistä varten tuomioistuimen tai muun viranomaisen määräämälle tutkimuslaitokselle”. On kuitenkin tarpeen selkeyttää henkilön oikeutta tiedustella näytettä näytteen mahdolliselta hallussapitajalta.

5 §:n 2 momentin mukaan ”tuomioistuin voi määrätä tutkimuksen tehtäväksi vainajasta otettavasta kudosnäytteestä”. Käytännössä on todettu, että prosessi voi aniharvoin edetä siten, että tuomioistuin pystyisi antamaan määräyksen ottaa näyte vainajasta ennen kuin vainaja haudataan tai tuhkataan. Eri tilanteita ajatellen parempi muotoilu vainajasta otettuja näytteitä koskien olisi ”tuomioistuin voi määrätä tutkimuksen tehtäväksi vainajasta otetusta tai otettavasta kudosnäytteestä”.

Yksittäisenä yksityiskohtana todettakoon, että 5 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan tutkimusta ei saa määrätä tehtäväksi 5 §:n 1 momentin tai 2 momentin nojalla äidistä, on aiheuttanut varsin paljon väärinkäsityksiä. Sen on usein tulkittu tarkoittavan myös elossa olevia äitejä, vaikka äidin, lapsen ja miehen määräämistä tutkittavaksi koskevatkin 4 §:n säännökset. Väärinymmärrysten välttämiseksi jatkossa ehdotetaan, että 5 §:n 3 momentin säännös korjataan siten, että säännöksestä selviää, ettei tutkimusmääräys voi koskea kuollutta tai kadonnutta äitiä, ellei ole ensin osoitettu, ettei lasta ja miestä koskevasta tutkimuksesta saada riittävää selvitystä isyyskysymyksen ratkaisemiseksi.

Kyseisessä pykälässä on säännös myös aiemmassa tutkimuksessa saatujen tietojen määräämisestä tutkittavaksi. Tätä asiakokonaisuutta käsitellään erikseen kappaleessa ”Aiemmassa tutkimuksessa saatujen tulosten hyödyntäminen isyystutkimuksessa”.

Näytteet haudatuista henkilöistä

Kuten edellä todetaan, korkein oikeus on tehnyt päätöksen, jonka mukaan haudatuista henkilöistä voidaan määrätä otettavaksi kudosnäytteet isyystutkimusta varten. Tällä hetkellä tätä prosessia koskien ei ole säännöksiä isyystutkimuslaissa eikä valtioneuvoston asetuksessa oikeusgeneettisestä isyystutkimuksesta ja lääketieteellisestä selvityksestä (1276/2015).

Näytteen ottaminen haudatusta vainajasta vaatii toimenpiteitä usealta taholta ennen kuin näyte voidaan toimittaa tutkittavaksi THL:lle.

- Haudan avaaminen tulee toteuttaa yhteistyössä kyseisestä hautausmaasta vastaavan tahon kanssa. Kyseisen tahon tulee luonnollisesti myös antaa tieto, mikä kyseisen vainajan sijainti haudassa on, jotta kaivuutoimenpiteet voidaan tehdä asianmukaisesti.
- Näytteen ottamiseen tarvitaan erityisosaamista ja -välineistöä, koska vainajasta tulee ottaa tutkimusta varten noin 10 senttimetrin pituinen pala reisiluuta. Näytteenotosta tulee vastata terveydenhuollon ammattihenkilö kuten muustakin isyystutkimuksia koskevasta näytteenotosta.
- Näytteenotto täytyy dokumentoida (kuka, missä ja milloin näyte otettiin ja miten arvioitiin, että kyseinen näyte on oikeasta vainajasta).

- Näyte ja näytteenottoasiakirja tulee toimittaa viipymättä THL:lle näytteenoton jälkeen.
- Hauta tulee saattaa entiselleen näytteenoton jälkeen.

Kyseisessä prosessissa on määriteltävä, mikä taho/toimija on vastuussa prosessin alulle saattamisesta ja prosessin eri vaiheista siihen saakka, että näyte on toimitettu THL:lle. Koska prosessissa on useita vastuutahoja, näiden tehtävät ja tehtävistä maksettavat korvaukset tulee määritellä.

- THL:ssa ei ole tietoa siitä, minkä verran kustannuksia aiheutuu haudan avaamisesta ja sulkemisesta sekä näytteenotosta, joten nämä arviot tulee selvittää erikseen.
- THL:ssa tehtävää tutkimusta koskien varsinainen tutkimusosuus on samanlainen riippumatta näytetyypistä, mutta DNA:n eristäminen luusta on täysin erilainen prosessi kuin DNA:n eristäminen ensisijaisesta näytteestä eli posken sisäpinnan sivelynäytteestä tai muista yleisimmistä näytetyypeistä, joita ovat verinäyte, parafiiniin valettu kudoksenäyte ja tuorekudoksenäyte.
- DNA:n eristäminen luusta vaatii erityisosaamista ja -välineistöä. Eristysprosessiin kuluu aikaa kahtena työpäivänä useita tunteja, kun taas esimerkiksi posken sisäpinnan sivelynäytteen eristämiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Näin ollen DNA:n eristämiseksi luusta ehdotetaan määritettäväksi erillinen korvaus.

Haudattujen vainajien näytteitä koskevassa prosessissa on lukuisia riskejä, jotka tulee arvioida säännöksiä valmistellessa.

- Suurin riski on siinä, että toimitettava näyte on väärästä henkilöstä. Kyseinen riski voi toteutua esimerkiksi silloin, jos kyseessä on sukuhauta, johon on haudattu useita henkilöitä. Routa liikuttaa luita, eikä näin ollen ole takeita sille, että vainajan luut sijaitsisivat siinä kohdassa hautaa, johon vainaja on aikoinaan laskettu.
- Tulisi huolella pohtia, tuleeko kantajalla olla oikeus vaatia näytteenoton uusimista, jos tutkimustulos on poissuljenta. Tämä voisi johtaa haudan avaamiseen useita kertoja. Poissuljenta voi kuitenkin olla myös oikea tulos, joten siksikin tämä asia tulee pohtia huolella.
- On lisäksi mahdollista, että luunäyte on niin huonolaatuinen, ettei siitä ole mahdollista eristää DNA:ta.

Muita huomioonotettavia seikkoja ovat ainakin seuraavat:

- Voiko haudattua vainajaa koskeva tutkimusmääräys koskea myös kuolleen mahdollisen isän lähisukulaista, jos mahdollisesta isästä itsestään ei ole saatavilla mitään näytteitä, eikä ole myöskään mahdollista tehdä tutkimusta elossa olevasta lähisukulaisesta? Tällaisessa tilanteessa voisi toteutua riski siitä, että näyte on väärästä henkilöstä sekä riski siitä, että lähisukulaisen näytteen tutkiminen ei välttämättä edistä isyysasian selvittämistä.
- Onko syytä määritellä, että haudan avaaminen on vasta viimesijainen mahdollisuus selvittää isyyttä niin että tätä ennen on pitänyt käyttää kaikki muut olemassa olevat mahdollisuudet isyystutkimuksen tekemiseksi?

Aiemmassa tutkimuksessa saatujen tulosten hyödyntäminen isyystutkimuksessa

Mahdollisuus käyttää aiemmassa tutkimuksessa saatuja tuloksia uudessa tutkimuksessa perustuu siihen, että Arkistolaitos on määrännyt THL:n säilyttämään isyystutkimuslausunnot pysyvästi (KA 717/431/2006). Lisäksi Kansallisarkisto on määrännyt, että THL:n tulee säilyttää oikeusgeneettisten tutkimusten käytössä olevan laboratoriotietojärjestelmän tiedot pysyvästi (KA/22170/07.01.01.03.01/2018).

Isyystutkimuslain 5 §:n mukaan kadonneesta tai kuolleesta henkilöstä voidaan määrätä käytettäväksi henkilöstä aiemmassa tutkimuksessa saatuja tietoja. Tämä on toteutunut erittäin harvoin johtuen todennäköisesti siitä, ettei tämän mahdollisuuden käyttämisestä ole riittävästi tietoa tuomioistuimissa. Lisäksi merkittävä vaikutus on ollut sillä, että suuri osa isyystutkimuksessa mukana olleista kuolleista henkilöistä on ollut sellaisia, joista mahdollisesti aiemmin tehty tutkimus on 1960–1970-luvulta, jolloin tutkimus tehtiin veriryhmämäärityksin, jotka eivät ole vertailukelpoisia nykyisten tutkimustulosten kanssa.

Olisi kuitenkin tärkeää, että kyseistä mahdollisuutta hyödynnettäisiin, kun siihen on mahdollisuus, koska tällä tavoin säästetään sekä näytteenotokustannukset että tutkimuskustannukset. Jo tällä hetkellä iso osa elävistä henkilöistä, jotka ovat toistamiseen tutkittavana lastenvalvojan tilaamassa tutkimuksessa, antavat suostumuksensa käyttää aiemmassa tutkimuksessa saatuja tuloksia sen sijaan, että antaisivat uuden näytteen.

Koska isyystutkimuslain 5 §:n mukaan aiemmassa tutkimuksessa saadut tulokset voidaan määrätä käytettäväksi kuolleesta tai kadonneesta henkilöstä, aiemmin saatujen tulosten käyttäminen elävistä henkilöistä tuomioistuimen määräämässä tutkimuksessa on ollut epäselvempi kuin suostumukseen perustuvassa lastenvalvojan tilaamassa tutkimuksessa. Osa tutkimukseen määrättyistä henkilöistä on kuitenkin itse saattanut tuomioistuimelle tiedoksi, että haluaa käytettävän aiemmassa tutkimuksessa saatuja tuloksia. Tällöin tuomioistuin on yleensä tämän myös mahdollistanut.

Kaiken kaikkiaan aiemmassa tutkimuksessa saatujen tulosten hyödyntäminen uudessa tutkimuksessa olisi valtion taloutta ajatellen järkevää ja säästäisi vaivaa tutkittavilta, kun näytteenottoa ei tarvitsisi uusina. Jotta käyttömahdollisuus olisi mahdollisimman selkeä, tulisi selkeyttää tiedonanto- ja tiedonsaantioikeutta THL:n ja lastenvalvojien sekä THL:n ja tuomioistuinten välillä koskien aiemmassa tutkimuksessa saatuja tuloksia. Lisäksi tulee huomioida, että tutkimuksessa käytettävien DNA-merkkien määrä on kaksinkertaistunut vuoden 2012 jälkeen. Näin ollen ehdotetaan, että aiemmassa tutkimuksessa saatujen tulosten käyttäminen olisi mahdollista silloin, kun tutkimus on tehty vuonna 2013 tai sen jälkeen.

11 § Tutkimusmääräyksen antaminen

Kyseisen pykälän 1 momentin mukaan ”Ennen kuin tuomioistuin määrää tutkimuksen tehtäväksi 6–8 §:n nojalla, sen on pyydettävä tutkimuksen tekijältä kirjallinen lausunto siitä, edistääkö tutkimus asian selvittämistä, sekä siitä, voiko tutkimuksessa tulla ilmi tutkittavan omaa tai hänen lapsensa syntyperää koskevia seikkoja”. Sama säännös koskee lastenvalvojia, jos heidän tilaamansa tutkimus olisi tarkoitus tehdä käyttäen kuolleen mahdollisen isän lähisukulaisten näytteitä vainajan näytteen sijaan. Näitä lausuntoja on pyydetty THL:lta vuosina 2016–2021 noin 8–10 kappaletta per vuosi. Koska sukulaisten tutkiminen ei ole koskaan yhtä informatiivinen kuin mahdollisen isän ja lapsen

välinen tutkimus (pois lukien tilanteet, joissa on mahdollista tutkia mahdollisen isän molemmat vanhemmat), tulisi aina selvittää ensin huolella, onko vainajasta itsestään olemassa näytettä. Jos ilmenee, ettei näytettä ole, tällöin tutkimuksessa voidaan käyttää vainajan lähisukulaisten näytteitä heidän suostumuksellaan.

Vainajan sijaan tutkittavien henkilöiden sukulaisuussuhteella vainajaan sekä tutkittavien lukumäärällä on merkittävä vaikutus siihen, onko isyyskysymys mahdollista ratkaista luotettavasti. Jotta tutkimus voitaisiin tehdä parhaalla mahdollisella tavalla kussakin tilanteessa, olisi kaikille osapuolille hyödyllistä, jos lausunnon pyytäjän tulisi ottaa yhteyttä THL:een ennen lausuntopyynnön lähettämistä. Tällöin voitaisiin keskustella mm. lapsen äidin näytteen merkityksellisyydestä tutkimuksessa.

Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan ”Määrätessään tutkimuksen tehtäväksi elossa olevasta henkilöstä tuomioistuimen on veloitettava tutkittava sakon uhalla määräjassa osoittamaan todistuksella, että hänestä on otettu tarvittava näyte. Jos määräys koskee alle 15-vuotiasta lasta, uhkasakko on asetettava lapsen lailliselle edustajalle”. Kaikissa tilanteissa lapsen ainoalla laillisella edustajalla, joka on useimmiten lapsen huoltajana toimiva äiti, ei ole ollut toimintakykyä järjestää näytteenottoa. On mahdollista, että nämä tilanteet lisääntyvät tulevaisuudessa, joten olisi mahdollisesti tarpeen selvittää myös tämän säännöksen muuttamista. Joissakin tilanteissa tuomioistuin on määrännyt uhkasakon lastenvalvojalle, joka ei kuitenkaan missään tilanteessa toimi lapsen laillisena edustajana.

13 § Näytteen ottaminen

Isyystutkimuslakia koskevan lakivaliokunnan mietinnön mukaan (LaVM 1/2005 vp — HE 56/2004 vp) ”yksilön oikeusturva samoin kuin tutkimuksen luotettavuuden takaaminen edellyttävät, että tutkittavan henkilöllisyydestä ei saa olla epä tietoisuutta”. Isyystutkimuslain mukaan (13 §:n 3 momentti) ”näytteenantajan on todistettava henkilöllisyytensä näytteenottajalle tai näytteenoton valvojalle”. Toistuvasti on kuitenkin tilanteita, joissa henkilö on esittänyt näytteenottajalle esimerkiksi vain Kela-kortin, jolloin ei voida katsoa, että henkilöllisyys olisi luotettavasti todettu. Isyyslakiin ja äitiyslakiin liittyvissä asetuksissa (1275/2015 3 § ja 162/2019 1 §) on säännökset henkilöllisyyden toteamiseksi hyväksyttävistä asiakirjoista isyyden ja äitiyden tunnistamiseen liittyvissä prosessinvaiheissa. Vastaavanlainen säännös olisi tärkeä myös isyystutkimusnäytteenottoja koskien.

Näyte tulee luonnollisesti voida ottaa ja tutkia myös tilanteissa, joissa henkilöllisyyttä ei ole voitu todeta henkilöllisyysasiakirjoista kuten tutkittaessa näytteitä kuolleista tai kadonneista henkilöistä tai vankilassa olevista henkilöistä tai kun näytteenantaja on pieni lapsi, jolloin hänen henkilöllisyytensä todistaa henkilö, joka toi hänet näytteenottoon. Henkilöllisyyttä ei myöskään voida todeta henkilöllisyysasiakirjasta isyyslain 26 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa.

16 § Näytteen ottaminen tulevan tutkimuksen varalta

Näytteitä kyseisen pykälän säännösten nojalla on pyydetty otettavan isyyslain voimassa ollessa runsaasti. Lähes kaikissa tilanteissa lääkäri, jota pyydettiin ottamaan näyte, ottaa yhteyttä THL:n oikeusgenetiikkatiimiin kysyäksään neuvoa näytteenottoa koskien ja varmistaakseen, että näyte voidaan ottaa. Näissä yhteydenotoissa on noussut varsin usein esiin kysymys, voisiko näytteen ottaa kuka tahansa terveydenhuollon ammattihenkilö, ettei näytteenottajan / näytteenoton

valvojan tarvitsisi olla lääkäri. Näin ollen ehdotetaan pohdittavaksi, ettei näytteenotto vaatisi lääkäriä / lääkärin valvontaa vaan näytteenotosta voisi vastata terveydenhuollon ammattihenkilö. Tällöin säännös olisi yhdenmukainen elävien henkilöiden näytteenoton kanssa.

23 § Tutkimuksen tekijän oikeus saada salassa pidettäviä tietoja

Koska Helsingin yliopisto luopui isyystutkimusten tekemisestä 1.1.2016 alkaen, tämän pykälän säännökset eivät ole enää tarpeen. Näin ollen pykälä ehdotetaan poistettavaksi.

Vastaavin perusteluin ehdotetaan poistettavaksi 24 §:n 1 momentin 5 kohta.

Biologisen äitiyden selvittäminen ja oikeusgeneettinen äitiystutkimus

THL:een on otettu viime vuosina koko ajan enenevässä määrin yhteyttä tilanteissa, joissa Suomesta oleskeluluvan saaneella alaikäisellä lapsella ei ole väestötietojärjestelmässä yhtään vanhempaa eikä huoltajaa. Yleensä kyseessä on perhe, mutta vtj-merkinnät isyydestä ja äitiydestä eivät ole olleet mahdollisia luotettavan asiakirjanäytön puuttuessa. Kyseisissä tilanteissa THL:lta on tiedusteltu, olisiko mahdollista teettää henkilöiden omalla tai kuntien kustannuksella oikeusgeneettinen äitiystutkimus, jonka avulla Digi- ja väestötietovirasto (DVV) voisi tehdä vanhemmuusmerkinnät väestötietojärjestelmään. Suurimman haasteen edellä kuvatussa prosessissa on aiheuttanut se, että tutkimusta ei voida tehdä lapsesta ilman, että hänellä on edustaja, joka antaa suostumuksen tutkimukseen. Tällaisissa tilanteissa alle 15-vuotiaille lapsille on haettu edunvalvoja, jonka antaman suostumuksen jälkeen DNA-tutkimus biologisen äitiyden osoittamiseksi on tehty.

Myös lastenvalvojen suorittamissa isyyden selvittämisprosesseissa tulee aika ajoin vastaan tilanteita, joissa äiti-lapsisuhteesta ei ole merkintää väestötietojärjestelmässä, eikä kyseisestä suhteesta ole olemassa myöskään luotettavaa asiakirjanäyttöä. Myös tällöin nousee haasteeksi se, ettei lapsella ole isyyden selvittämisprosessissa ketään edustajaa, eikä näin ollen ketään antamassa myöskään suostumusta isyystutkimukseen, jos se katsottaisiin tarpeelliseksi. Haaste on myös se, että jos isyys selvitetäisiin ja tunnustettaisiin, prosessin päätteeksi DVV:ssa vahvistettaisiin ja väestötietojärjestelmään merkittäisiin ainoastaan isyys mutta ei äitiyttä.

Edellä mainittuja tilanteita on välttämätöntä selvittää tarkemmin ja pyrkiä mahdollistamaan sekä äiti-lapsisuhteiden tutkiminen että biologisen äitiyden rekisteröiminen/kirjaaminen mahdollisimman yksinkertaisella ja selkeällä viranomaisprosessilla.

Isyystutkimusnäytteenotot ulkomailta

Alla olevat havainnot tiedoksi, koska kuvattuja tilanteita esiintyy koko ajan enenevässä määrin.

Lastenvalvojat ja tuomioistuimet voivat tehdä ulkoministeriön konsuliasioden yksikölle ja Suomen edustustoille virka-apupyynnön isyyden selvittämistä koskien (viime vuosina pyyntöjä on tehty 85–140 per vuosi). Lastenvalvojan virka-apupyynnöön ei aina liity pyyntöä isyystutkimusnäytteiden ottamisesta, mutta suurimmassa osassa pyynnöistä tämä on katsottu tarpeelliseksi. Tuomioistuinten virka-apupyynnöt koskevat aina isyystutkimusnäytteenottoa, ja näissä tilanteissa on etukäteen saatu tieto siitä, että henkilö haluaa käydä antamassa näytteen edustustossa. Isyystutkimusnäytteenotot hoidetaan edustustoissa sujuvasti ja asiantuntevasti. Näytteenotot järjestyvät yleensä hyvin myös tuomioistuinten oikeusaputilanteissa, jolloin näytteet otetaan

terveydenhuollossa, mutta osassa tilanteista isyystutkimusta ei voida suorittaa, koska kaikissa maissa lainsäädäntö ei salli näytteenottoa tahdonvastaisesti.

Yksittäistä maata koskevana havaintona tiedoksi, että viime vuosina on ollut useita tilanteita, joissa mahdollinen isä on kuollut Ruotsissa. Suomalaisen tuomioistuimen käsitellessä isyyden vahvistamiskannetta ja määrättyä isyystutkimuksen tehtäväksi on osoittautunut, ettei vainajasta otettua näytettä luovuteta Ruotsista Suomeen. Ruotsista saatujen tietojen mukaan vainajan näyte voitaisiin tutkia Ruotsissa, mutta suomalainen tuomioistuin ei voine antaa määräystä tutkimuksen tekemiselle Rättsmedicinalverketissä (RMV), joka on isyystutkimusten tekijä Ruotsissa. Tällaisessa tilanteessa myös äidin ja lapsen näytteet tulisi toimittaa RMV:iin, jotta koko tutkimuskokonaisuus tulisi tehdyksi yhdessä tutkimuspaikassa.

Marjo Avela
tutkimuspäällikkö, tiimipäällikkö
029 524 8723, marjo.avela@thl.fi